

"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ בַיּוֹם רְמָה"

יום עיון לקראת יום העצמאות – מכון מאיר

1. שמות ג', י"ז; י"ד, ה'; ז'

(יז) וַיְהִי בְשִׁלּוֹז פְּרַעַה אֶת הָעָם וְלֹא נָזַח אֱלֹהִים דָּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּזַח הָעָם בְּרֵאשִׁית בְּמִלְחָמָה וְיָשִׁיבוּ בְּמִצְרַיִם: ... (ה) וַיֵּצֵד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרוּז הָעָם וַיְהַפֵּךְ לְבָב פְּרַעַה וַיַּעֲבֹדֵיו אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹאת עֲשִׂינוּ כִּי שִׁלּוֹזָנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעַבְדָּנוּ: ... (זז) וַיִּזְוֹק יְהוָה אֶת לֵב פְּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אֹזְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ בַיּוֹם רְמָה:

2. רמב"ן שמות י"ד, ה'

ויוגד למלך מצרים כי ברח העם. ... וזה טעם ובני ישראל יוצאים ביד רמה (פסוק ח), שעשו להם דגל ונס להתנוסס, ויוצאים בשמחה ובשירים בתוף ובכנור כדמות הנגאלים מעבודת לחירות, לא כעבדים העתידים לשוב לעבודתם:

3. רש"י שמות י"ז, ה'

ויוגד למלך מצרים – איקטורין (אגענטען) שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשם ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינו חוזרין למצרים צאו והגידו לפרעה ציוס 7' (מכילתא). וזחמניקי וצקסי רדפו אחריהם וליל שציעו ירדו לים (פ"ק דקוטה) צסחית אמרו סירה והוא יוס שציעו של פסח. לכן אנו קורין הסירה ציוס השציעו:

4. ברכות ט', א'

אמר רבי אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנאמר ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה ... תניא נמי הכי הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכי בלילה יצאו והלא לא יצאו אלא ביום שנאמר ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה אלא מלמד שהתחילה להם גאולה מבערב.

5. עין אי"ה ברכות א', א', קי"ב-קי"ג

קיב. אי"ה אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב, וכשיצאו לא יצאו אלא ביום. הגאולה מעבודת לחירות בכלל, פועלת בכלל עם-שלם שני ענינים. האחד הוא החופש שירגיש בנפשו התרוממות שיצא מכלל שפלות העבודת ונעשה בן

חורין ואדון לעצמו. והשני הוא הפעולה הנגלית בעולם, בהיותו עם חפשי חי ופועל. ובישראל עוד יתר שאת לשני אלה, כי החופש הפנימי הוא התחלה לשלמות עצמם, בקדושת המדות בתורה ומצותי' וחכמתה. והחופש הגלוי החיצוני, הוא עומד בישראל להיות לאור גויים, כאשר כבר נעשה חלק גדול מזה גם לעת כזאת, ויגמר בתכליתו לעת ירחם ד' את עמו, כי מציון תורה תצא ולתורת ישראל איים ייחלון. ע"כ נחלקו הגאולות לשני חלקים, כשנגאלו ישראל ממצרים הגאולה הפנימית, ה' מבערבי, שע"ז אין העיקר הידיעה והפרסום של זולתם, כ"א ההרגשה הטובה בחופשתם הפנימית. וכשיצאו לא יצאו אלא ביום, ביד רמה גלוי לכל יושבי תבל, להורות על פעולתם הגלויה בעולם, להשכיל להיטיב לכל ברואי בצלם להאיר באור ד'.

קיג. על מה נחלקו על שעת חפון, דר"א ב"ע סבר חפון דמצרים.
... אמנם נחלקו הגאולות לשנים, גאולת הערב וגאולת היום, מפני שהיו עתידים לחזור ולהשתעבד. הורה שלא יבא עליהם השיעבוד כ"א להפסיק פעולתם על זולתם, אבל רוממות נפשם ויתרונם העצמי שזכו בה בגאולת הערב דבר זה קיים לעד ולא יסור מהם, "כי לי בני ישראל עבדים". ע"כ חובת סיפור יציאת מצרים העיקרי הוא בלילה. להורות על תוקף ערך גאולת הערב, והכתוב דייק "הוציאך ד' אלהיך ממצרים לילה".

6. מעייני הישועה עמ' כ"ט-ל'

הגאולה העיקרית איננה רק זו שמפטר את ישראל מן הגלות, אלא היא גלוי אור חדש, כמאמרנו 'אור חדש על ציון תאיר וזוכה כולנו מהרה לאורו', אור מבהיק נורא ונפלא כזה, אשר כל הנמצא בהויה מכבר אינו כלל בערך נשגבות האור ההוא. ולזאת אי אפשר שזוכה אליו על ידי שום מגע ומשא איזה שהוא עם העמים. אדרבה, כל נגיעה איזו שהיא וחלק כל שהוא מצדם, פוגמים את הגאולה ומעכבים בעד גילוי קדשה. לזאת, אם לפעמים המצבים מביאים שיהיה סיוע לישראל בפטורם מן הגלות גם מצד העמים, הרי זה בבחינת 'חיל בלע ויקיאנו', וכשמגיע תור גלוי הגאולה, מקיאים ישראל כל הסיוע שקבלו מהם, והעמים חוזרים בהם על מעשיהם שעזרו וסייעו לישראל, ונהפכים לרודפים. ובוזה המסילה נסללת לנו לזכות לאור הגאולה, בעטרת הודה והדרה וקדש תפארתה ...

וסדר הגאולה ממצרים הוא התבנית לסדר הגאולה האמתית והשלמה של העתיד. לכתחילה נדרש פרעה שהוא ירשה את ישראל לצאת, וכשאמר לו משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלוהינו, ופרעה קיים את זה, ושלח עמהם את הערב רב ובידיהם זבחים ועולות והלך גם ללוותם, לא היו ישראל יכולים או לצאת ביד רמה. ורק אחרי כן, כשנהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם לאמור 'מה את עשינו כי שילחנו את ישראל מעבדנו' - וירדוף אחרי בני ישראל, רק אז נתקיים בהם 'ובני ישראל יוצאים ביד רמה', ורק אז זכו לאור הגדול, נגלה עליהם בעוברם את הים, להיות נביאים בערכו של משה, להתנבאות בזה, ואמרו 'זה אלי ואנוהו אלוהי אבי וארוממנהו'.

וכן לעתיד, מקודם ירשו האומות את ישראל להיאחז בארצם, וזה יהיה אך לגאולה של יציאה ואולם כשיגיע תור גילוי הגאולה בכל הוד כליל תפארתה וקודש שלמותה אזי יהפכו כל העמים לרודפים ויבואו על ה' ועל משיחו ואז תהיה מלחמת גוג ומגוג, ויפלו על הרי ישראל, והיה ישראל כולו קודש לה' ויתגלה משיח בן דוד.

7. מעייני הישועה עמ' ר"ג

האהבה שאומות העולם מראים לישראל היא פגם בקדושתם, ולעומת זה השנאה לישראל היא להם לשבח ועלוי. על ידי האהבה שלהם מתערבים כחות זרים בנפש הישראלית וממילא אינו מובדל כל כך ההבדל האמיתי שבין ישראל לעמים, אולם על ידי השנאה מבדילים כל הכחות הזרים מישראל וההבדל שבין ישראל לעמים מתגלה ומתבלט בכל שלמותו.

בעקבתא דמשיחא, שהוא הזמן שבו צריך להתגלות ההבדל התהומי שבין ישראל לעמים בכל פרטיו ובכל דקדוקיו, מתגברת השנאה על עם ישראל מכל העמים השונים, וכאשר תושלם השנאה הזאת בשלמותה, שלא תשאר שום אומה בעולם שתהיה מוקירה את ישראל, יתגלה ההבדל הזה בכל מלואו ואז תהיה הגאולה, שכן כל הבדל שבין ישראל לעמים - גאולת ישראל ושחרורם מן העמים הוא, והמלוי הגמור של ההבדל הזה הוא המלוי של הגאולה השלמה.